

Мурсамітова І. А. особистісно-орієнтований підхід у формуванні творчого розвитку майбутнього педагога засобами мистецтва / І. А. Мурсамітова, Т. В. Гарбузюк // Науковий Вісник Чернівецького університету : Вип. 575. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2011. – С. 131–136.

Анотація. Стаття присвячена проблемі розвитку творчого потенціалу студентів педагогічного коледжу. У названій роботі теоретично обґрунтовано сутність поняття творчі здібності, проаналізовано вплив мистецтва на формування духовної культури молоді, розкрито критерії розвитку творчого потенціалу засобами мистецтва.

Ключові слова: мистецтво, музика, творчий розвиток, майбутній педагог

*Ірина Мурсамітова, Тетяна Гарбузюк
(Луганськ)*

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

У наш час особистісно-орієнтований підхід у професійній педагогіці набуває особливої актуальності, оскільки на перший план виступає ідея гуманізації навчання. Це розкривається в таких проявах, як емпатія, довіра, співпраця, креативність, заохочення, шанування гідності і прав студента, відкритість, педагогічний оптимізм, психологічна безпека, розвинута культура спілкування тощо. Предметом гуманістичної психології: стає особистість та проблеми особистісного зростання, самовдосконалення, самоактуалізації.

Витоки гуманістичної традиції виховання ми знаходимо в працях Протагора («мірою всіх речей є людина»), Сократа, Платона, Аристотеля та у римських мислителів - Плутарха, Сенеки та інших. В епоху Відродження, коли людину вважали найвищою цінністю, відбувся надзвичайніший злет людського духу. Досить згадати такі видатні імена прибічників цієї гуманізму, як Сірано де Бержерак, Томмазо Кампанелла, Томас Мор, Франсуа Рабле, Ян Коменський та інші. Пізніше до цієї плеяди долучаються представники нового часу - Мішель Монтень, Жан-Жак Руссо, Лев Толстой. Висуваються ідеї вільного виховання, яке дає змогу кожній людині розвивати свої природні здібності. Так, Й.-Г. Песталоцці вважав, що мета виховання полягає в тому, що людина піднімається до відчуття внутрішньої гідності своєї природи.

Гуманістичний підхід, як самостійний напрям у науці, виокремився в 50-ті роки ХХ століття. Відповідно до нього людина розглядається як активна, творча істота, що взмозі впливати на свою долю.

Аналіз наукової літератури з вищезазначеної теми дає змогу стверджувати, що проблема формування творчого розвитку розглядалася у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях з позиції професійної підготовки майбутнього педагога в університетах та інститутах. Це сприяло накопиченню певного позитивного досвіду в розробці основних теоретичних положень з цієї проблеми.

Разом з тим, позитивно оцінюючи здобутки вищезазначених науковців, слід зауважити, що проблема формування творчого розвитку майбутніх учителів поки залитається висвітленою частково, існуючі роботи в цій галузі розкривають лише деякі шляхи вдосконалення підготовки студентів педагогічних училищ, однак бракує системних досліджень у наукових працях з проблеми підготовки майбутнього вчителя як творчого спеціаліста, в яких би вивчалися специфічні прояви творчої активності в умовах музично-сценічної діяльності в педагогічних навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

Нині, коли йде пошук духовних орієнтирів, проблема розвитку творчих здібностей, що удосконалюють особистість, стала особливо актуальною. Інтерес до цієї проблеми в наші дні зумовлений процесами, що відбуваються в Україні, в житті всього суспільства. Саме вони вимагають невідкладних перетворень практично в усіх сферах сучасного життя, вимагають і мобілізації внутрішніх можливостей кожної людини.

Не стала винятком і освіта, недосконалість якої спонукає до створення таких навчальних закладів, які б виховували творчу особистість, здатну до діяльності в новій економічній ситуації, розвивали її обдарування, талант.

Перед педагогікою сьогодні, поряд із традиційними завданнями творчого розвитку особистості, де кожна людина набуває особливої цінності та значущості, і в першу чергу унікальністю свого існування.

Повсякденна діяльність викладача наповнена пошуками й новаторством, являє собою наповнений творчий процес. Соціокультурна практика людського суспільства яскраво свідчить про те, що творчість є породженням високої загальної та емоційної культури особистості, інтуїції, фантазії, розвиненої уяви, витонченості спостереження, образного мислення, духовного багатства [7, с. 212].

Мистецтво втілює в собі надзвичайно потужну здатність розвивати людину. Ще у 1890 році з'явилась знаменита філософська праця В.Соловйова «Загальний смисл мистецтва», автор якої дійшов висновку: мистецтво «своїм кінцевим завданням повинно втілювати абсолютний ідеал не лише в уяві, але й насправді - повинно одухотворити, переісторичити наше дійсне життя. Якщо скажуть, що таке завдання виходить за межі мистецтва, то запитується: хто встановив ці межі? В історії ми їх не знаходимо» [8, с. 21]. Соціально значущу виховну силу мистецтва дослідив І. Франко у праці «Із секретів поетичної творчості».

Серед багаточисельних засобів розвитку творчого потенціалу вчителя надзвичайно велика роль належить мистецтву, що є взірцем творчої

натхненної діяльності. Вплив мистецтва на формування духовної культури молоді зумовлений самою природою мистецтва, сутність якого виводиться із цілісного й обов'язкового художнього відображення світу й залежить від тих новоутворень, що пов'язані з особливостями художнього сприймання довкілля. Усі види мистецтва втілюють художньо-естетичне бачення світу, розвинену уяву й фантазію, образне мислення, без яких неможлива будь-яка творчість [6, с. 16].

Практична робота з зазначеної проблеми в Лисичанському педагогічному коледжі спрямована на поетапний розвиток усіх структурних компонентів творчого потенціалу засобами мистецтва. Розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя сприяє активна робота студентів у позанавчальний час.

Найбільш результативними для виявлення творчої активності студентів стали такі музично-сценічні заходи: розважальні шоу-програми до дня студента, новорічні студентські шоу-вистави, новорічна фантазія для дітей «Пригоди друзів в музичній країні», конкурси «Міс коледжу», «Шанс. Коледж.ua», «Свято Покрови», «Міс Весна», «Формула успіху», КВК, творчі конкурси професійного спрямування, «Крок до зірок». «Вчитель ХХІ століття», презентації, театралізовані розмови, фестиваль «Сузір'я колискової Донбасу», конкурс української пісні, відкриті засідання «Клубу бардівської пісні», фестиваль «Мистецькі барви Європи» тощо.

Вищезазначені заходи передбачали максимальне використання активного музикування їх учасників у поєднанні з виконанням різноманітних творчих завдань в рамках музично-сценічної діяльності в ролях сценариста, актора, режисера, музиката тощо.

Як результат плідної наукової творчості став захист студентських творчих проєктів за програмою «Intel® Навчання для майбутнього»: «Секрет геніальності «короля» вальсів», «Сторінки історії українського романсу», «М.В. Лисенко. Життя в ім'я мистецтва», «Музично-ритмічні рухи як основа дитячої музичної творчості», «Виховний вплив музики П.Чайковського на естетичний розвиток учнів», «Естетичне виховання учнів молодших класів засобами музики через сприймання симфонічної казки С.Прокоф'єва «Петрик та Вовк», «Казкові образи в творчості М. Римського-Корсакова», «Розвиток громадянської культури учнів початкових класів засобами мистецтва» тощо.

Новітньою формою розвитку творчого потенціалу особистості засобами мистецтва стала електронна навчальна гра «Музична спадщина України через віки».

Вищезазначена робота спрямована на пробудження в кожного студента «душі прекрасних поривань», накопичення художньоестетичного досвіду спілкування з мистецтвом як духовною цінністю, створення внутрішнього художнього Всесвіту, що дає імпульс до творчості. Виявом розвитку творчого потенціалу на цих заходах була масова виконавська художньо-естетична діяльність, прагнення кожного продемонструвати свої здібності.

Різнобічний та гармонійний розвиток особистості як найвищий пріоритет суспільства XXI століття має закладатися всією системою середньої та вищої освіти як провідна мета виховання і навчання. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя зумовлюється вимогами держави до високого професіоналізму, його особистісних якостей і загальної культури.

Творчий потенціал особистості - складна структура, що включає емоційну культуру, систему культурологічних, професійно-педагогічних знань, широку загальнокультурну ерудицію, генетично задане обдарування, гуманітарний світогляд, образне мислення, здатність моделювати різноманітні способи творчої діяльності.

Кожна особистість має яскраво виражений індивідуальний творчий потенціал, ефективним засобом розвитку якого є мистецтво. Різні його види сприяють включенню особистості у процес співтворчості з митцем (сприйняття твору, його естетична оцінка, естетичне судження).

Вплив мистецтва на розвиток творчого потенціалу особистості зумовлений усією організацією педагогічного процесу, внаслідок якого формується творчі здібності, виховується творче мислення, розвивається творчий потенціал.

Вбираючи високу мораль української класичної музики, багатство й чарівну красу народної пісні, викладачами та студентами коледжу було створено культурно-творче естетичне середовище, яке сприяло саморозвитку майбутніх фахівців, творчому самовиявленню, усвідомленню значущості емоційно-естетичних форм діалогу, значному посиленню інтересу до внутрішнього світу людини, до культурно-історичних національних традицій.

Таким чином, характерною рисою нашого навчального закладу є прагнення до максимальної естетизації всіх форм життєдіяльності особистості студента (включаючи й освоєння національних художніх надбань - творів народного музичного мистецтва та світової культури), залучення їх до участі в індивідуальній та колективній музично-творчій діяльності. Саме такий напрям виховної роботи коледжу є важливим чинником. Тому проблемою подальшої роботи повинно стати виявлення можливостей застосування сучасних освітніх технологій у формуванні духовної музично-естетичної культури особистості майбутнього педагога.

Список літератури

1. Барко В. І., Тютюнников А. М. Як визначити творчі здібності дитини? / Барко В. І. - К.: Україна, 1991. - 123с.
2. Вербицький В. Проблеми творчості. Позашкільна педагогічна творчість // Вербицький В. - Рідна школа, - 1999. - №5.
3. Козленко В. Формування творчої особистості учня / Козленко В. - Рідна школа, - 1999. - №5.

4. Кондратенко Г. Г. Формування творчої активності майбутніх вчителів музики в процесі їх професійної підготовки / Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені М Гоголя. / Кондратенко Г. Г. - Ніжин: ДПУ, 2003.-№2.- с. 108-111.
5. Кондратенко Г. Г. Формування творчої активності студентів педагогічного коледжу в умовах музично-сценічної діяльності / Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Укл. П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко. - Вип. LIX (59), / Кондратенко Г. Г.- К: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. - с. 78-84.
6. Мартинович Н. С. Розвигок творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя засобами мистецтва: Методичний посібник / Мартинович Н. С. - 2-е вид., доп. -Луганськ: Альма матер, 2002. - 48 с.
7. Ростовський О.Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: Метод, рекомендації Ростовський О. Я. – К.: Освіта 1991. - 48с.
8. Сисоєва Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. Сисоєва С. О. – К.: Поліграф книга, 1996. -406 с.